

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019
Β΄ ΦΑΣΗ

Ε_3.ΑΡΛ2Α(α)

ΤΑΞΗ: Β΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 4 Μαΐου 2019
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Α1.

1. Λάθος
2. Λάθος
3. Σωστό
4. Σωστό

Α2. Με τη φράση «τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα» ο Μαντίθεος αναφέρεται στις συνήθειες, στις ασχολίες οι οποίες δεν βλάπτουν σε τίποτα ούτε τους πολίτες αλλά ούτε και τον δημόσιο βίον. Ο Μαντίθεος ανήκει στους αριστοκρατικούς νέους της τάξης των ιππέων που «λακωνίζει» (μιμείται τους Λακεδαιμονίους). Συγκεκριμένα οι νέοι της τάξης αυτής άφηναν μακριά μαλλιά σε αντίθεση με τους περισσότερους Αθηναίους που είχαν κοντά μαλλιά. Ο Μαντίθεος αντιλαμβάνεται πως ορισμένοι Αθηναίοι ίσως είναι ενοχλημένοι από την εμφάνισή του και γι' αυτό αισθάνεται την ανάγκη να αναφερθεί σε αυτήν. Πιστεύει πως δεν πρέπει οι δικαστές να του στερήσουν το αξίωμα εξαιτίας της εξωτερικής του εμφάνισης, αλλά να τον κρίνουν με βάση τα έργα του. Φροντίζει, λοιπόν, να παρουσιάσει την εμφάνισή του ως μια ακίνδυνη συνήθεια από την οποία δεν απειλείται κανένας.

Β1. Το σημείο του κειμένου στο οποίο ο Μαντίθεος κάνει λόγο για την άποψη εκτέλεση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων είναι το εξής: «**Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν... ἀναχωρῶν.**»

Συγκεκριμένα αναφέρει ότι ποτέ δεν απουσίασε από τις εκστρατείες και τις φρουρές (των οχυρών), αλλά πάντα συμμετείχε με τους πρώτους και υποχωρούσε με τους τελευταίους.

Ο Μαντίθεος με τη στρατιωτική του συμπεριφορά αποβλέπει στην ηθική του καταξίωση στη συνείδηση των συμπολιτών του, με σκοπό να κερδίσει την εύνοια των δικαστών. Θεωρεί πως η αξία και η ηθική ενός πολίτη κρίνονται από τον τρόπο που αυτός εκπληρώνει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις. Ο ίδιος ανταποκρίθηκε με επιτυχία σε αυτές και υπερασπίστηκε την πατρίδα με τρόπο παραδειγματικό και με απaráμιλλο θάρρος, όποτε ζητήθηκε η συνδρομή του. Γι' αυτό τον λόγο πιστεύει ότι πρέπει να θεωρηθεί άξιος για να αναλάβει το βουλευτικό αξίωμα. Επιλέγει, λοιπόν, να αναφερθεί σε αυτόν τον τομέα γιατί η άψογη εκτέλεση των στρατιωτικών υποχρεώσεων από τον δοκιμαζόμενο πολίτη προεξοφλεί τη φιλοτιμία και κοσμιότητα στη διαχείριση των πολιτικών υποθέσεων.

- B2.** Το εκφραστικό μέσο το οποίο επιλέγει ο Μαντίθεος κλείνοντας τον λόγο του είναι η ρητορική ερώτηση («*ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἄχθοισθε;*»), που ισοδυναμεί με έντονη άρνηση, την οποία και αιτιολογεί. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει λόγος να δυσανασχετούν με τέτοιους πολίτες, τους οποίους οι ίδιοι παρακίνησαν με τη στάση τους να ασχοληθούν με τα κοινά, διότι αυτοί τους κρίνουν με τη δοκιμασία και όχι άλλοι. Θεωρεί τη δυσαρέσκεια κάποιων έναντι των νέων που συμμετέχουν στα κοινά αδικαιολόγητη και ανεδαφική αφού, όπως προανέφερε, η ίδια η πολιτεία προέτρεπε, αν όχι επέβαλλε, τη συμμετοχή των νέων στην πολιτική ζωή.

B3.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ	ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΡΗΤΟΡΑΣ	ΦΥΣΙΚΟΣ ΡΗΤΟΡΑΣ
Κόραξ Τεισίας	Λυσίας	Θεμιστοκλής Περικλής

Το στοιχείο που περισσεύει είναι: **Μαντίθεος**

B4. α. τὰς ἐξόδους: Ο τύπος στο κείμενο έχει την εξής σημασία: **τις εκστρατείες**

Ενδεικτικές περίοδοι:

- Πολλοί άνθρωποι επιλέγουν να παρακολουθήσουν μία θεατρική παράσταση κατά τη βραδινή τους **έξοδο**.
- Η ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα παραγωγής μπορεί να συμβάλει στην **έξοδο** της χώρας από την οικονομική κρίση.
- Η **έξοδος** των εκδρομέων θα είναι αυξημένη, γι' αυτό η Τροχαία βρίσκεται σε επιφυλακή προκειμένου να αποφευχθούν τα ατυχήματα.

β.

- **ελλιπής:** ἀπελείφθην
- **πασιφανής:** πάντα, ἅπαντες
- **κακούργημα:** ἔργων, κακῶν, εἰργασμένοι
- **επαχθής:** ἀχθομένων, ἄχθοισθε
- **αδιόρατος:** ὄρων

B.5. Στο πρωτότυπο κείμενο εντοπίζονται ορισμένα σημεία τα οποία καταδεικνύουν τα χαρακτηριστικά του δημοκρατικού πολίτη στην αρχαιότητα.

- «ὥστε οὐκ ἄξιον ἂπ' ὄψεως, ὃ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν»: Ο Μαντίθεος επισημαίνει ότι η ουσία της δοκιμασίας δεν είναι η εξωτερική εμφάνιση του δοκιμαζομένου, αλλά οι πράξεις του. Τα φαινόμενα συνήθως απατούν. Πολλοί πίσω από μια κόσμια εμφάνιση κρύβουν την κακότητα της ψυχής τους. Ενδιαφέρονται για το φαίνεσθαι και όχι για τὸ εἶναι. Ο δημοκρατικός πολίτης, επομένως, πρέπει να αξιολογείται από την έμπρακτη πολιτική ενεργοποίηση.
- «ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι»: Ο ρήτορας προσπαθεί να δικαιολογήσει την αγόρευσή του στην εκκλησία του δήμου σε νεαρή ηλικία (γεγονός που είχε ενοχλήσει τους Αθηναίους και τον παρουσίαζε ως φιλόδοξο πέραν τον μέτρου). Βέβαια, ο Μαντίθεος εξηγεί την φιλοδοξία που επέδειξε και η οποία ήταν, όπως ο ίδιος υποστηρίζει, μεγαλύτερη από όσο θα έπρεπε. Τα κίνητρα αυτής της φιλοδοξίας προσδιορίζονται από δύο μετοχές «ἐνθυμούμενος» και «ὄρων». Η φιλοδοξία του οφείλεται αφενός στην προγονική του παράδοση που υπαγόρευε τη συνεχή ενασχόληση του με τα κοινά και αφετέρου στην κοινή αντίληψη της εποχής που θεωρούσε επιβεβλημένο το ενδιαφέρον για

τις υποθέσεις της πόλης. Με αυτόν τον τρόπο καταφέρνει όχι μόνο να δικαιολογήσει τη φιλοδοξία του αλλά και να καταξιωθεί στη συνείδηση των δικαστών, αφού συμμορφώνεται στις απαιτήσεις της αθηναϊκής πολιτείας.

- **«τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως;»:** Ο ρήτορας εγκωμιάζει τους βουλευτές, οι οποίοι ως εκφραστές του πνεύματος της πολιτείας, υπηρέτες και προστάτες του κοινού συμφέροντος, με την ανάλογη στάση τους παρακινούν τον κάθε πολίτη να ασχοληθεί με τα ζητήματα της πόλεως.

Στο μεταφρασμένο κείμενο μπορούμε αντίστοιχα να εντοπίσουμε τα χαρακτηριστικά που έπρεπε να έχει ένας πολίτης με δημοκρατικό φρόνημα στην αρχαιότητα. Πιο συγκεκριμένα, ο Αισχίνης αναφέρει ότι ο «δημοτικός» άνδρας πρέπει να είναι ελεύθερος. Τονίζει μάλιστα ότι είναι αναγκαίο να έχει γεννηθεί από ελεύθερους γονείς (**«να είναι ελεύθερος...μητέρα»**). Επιπλέον, ο ρήτορας επισημαίνει την υπακοή στους νόμους του δημοκρατικού πολιτεύματος αλλά και την προσφορά των προγόνων του πολίτη στο καθεστώς αυτό (**«για να μην φτάσει...ατύχησαν»**). Η εγκράτεια και το μέτρο είναι άλλες δύο απαραίτητες προϋποθέσεις προκειμένου να θεωρείται κάποιος δημοκρατικός πολίτης. Ο Αισχίνης θεωρεί ότι ένας άνθρωπος που δεν διέπεται από εγκράτεια και αδυνατεί να τηρήσει το μέτρο στη ζωή του ενδέχεται να βλάψει το δημοκρατικό πολίτευμα, εφόσον μπορεί να αναγκαστεί να χρηματιστεί (**«οφείλει...εις βάρος του δήμου»**). Παράλληλα η ευθυκρισία και η ρητορική δεινότητα δεν πρέπει να απουσιάζουν από έναν δημοκρατικό πολίτη. Τα στοιχεία αυτά βοηθούν τον πολίτη όχι μόνο να λαμβάνει ορθές αποφάσεις αλλά και να πείθει τους συμπολίτες του όταν αγορεύει (**«ορθή...ευφράδειας»**). Τέλος, ο ρήτορας κάνει λόγο για τη γενναιότητα (**«να είναι γενναίος»**) την οποία οφείλει να επιδεικνύει ο πολίτης στις δύσκολες στιγμές γιατί τότε αποδεικνύει το δημοκρατικό του φρόνημα και την αγάπη του για την πόλη.

Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι ο δημοκρατικός πολίτης έπρεπε να διαθέτει ένα πλήθος αρετών και πάνω από όλα να συμμετέχει ενεργά στην πολιτική ζωή. Μόνο έτσι μπορούσε να διασφαλιστεί το δημοκρατικό πολίτευμα.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ

- Γ1 α.** Σε τέτοιο βαθμό απέφευγαν την αγορά, ώστε, και αν ακόμα αναγκάζονταν να τη διασχίσουν, το έκαναν φανερά με μεγάλο σεβασμό και ταπεινότητα. Και το να αντιμιλούν προς τους μεγαλύτερους ή να τους κοροϊδεύουν, το θεωρούσαν πιο φοβερό από όσο σήμερα (θεωρείται) η ασέβεια προς τους γονείς. Και κανένας, ούτε καν πιστός υπηρέτης, δε θα τολμούσε να φάει ή να πει σε καπηλειό· γιατί φρόντιζαν να είναι σεμνοί και να μη βωμολοχούν. Ακόμη, τους φαιδρούς και αυτούς που είχαν την ικανότητα να κοροϊδεύουν, αυτούς που σήμερα ονομάζουν ευφυείς, εκείνοι τους θεωρούσαν ανόητους.
- β.** Όταν ο Άρειος Πάγος είχε κυρίαρχη θέση στη ζωή της πόλης, φρόντιζε να διαμορφώνει υπεύθυνους και ηθικούς νέους πολίτες. Με την καθοδήγηση των αρεοπαγιτών οι νέοι δεν σύχναζαν στα κυβευτήρια παίζοντας τυχερά παιχνίδια, ούτε στα δωμάτια των αυλητρίδων, όπου εμπορεύονταν τα σώματά τους («*οὐκ ἐν τοῖς σκιραφείαις οἱ νεώτεροι διέτριβον, οὐδ' ἐν ταῖς αὐλητρίσιν*»). Απέφευγαν τις συγκεντρώσεις στην αγορά («*ἔφευγον τὴν ἀγοράν*») και δεν τολμούσαν να μπουν στα καπηλειά («*ἐν καπηλείῳ δὲ φαγεῖν ἢ πιεῖν οὐδεὶς οὐδ' ἂν οἰκέτης ἐπιεικῆς ἐτόλμησεν*»), αλλά αφοσιώνονταν στις εργασίες που ο καθένας είχε αναλάβει. Δεν διανοούνταν να μιλήσουν άσχημα στους μεγαλύτερους («*Ἄντειπεῖν δὲ τοῖς πρεσβυτέροις ἢ λοιδορῆσασθαι δεινότερον ἐνόμιζον*») και καλλιεργούσαν ιδιαίτερα την κοσμιότητα στη συμπεριφορά, γι' αυτό και απαξίωναν όσους επιδείκνυαν την εξυπνάδα τους κοροϊδεύοντας τους άλλους («*καὶ τοὺς εὐτραπέλους δὲ καὶ τοὺς σκόπτειν δυναμένους, οὓς νῦν εὐφυεῖς προσαγορεύουσιν, ἐκεῖνοι δυστυχεῖς ἐνόμιζον*»).

Γ2 α.

τοιούτοις: τοιούτω

οῖς: ᾧ

β. i.

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
εὐφυεῖς	εὐφυεστέρους	εὐφυεστάτους

ii.

ταῖς ἀγλήτρισιν: τῇ ἀγλήτρίδι

τοῖς ἐπιτηδεύμασιν: τῷ ἐπιτηδεύματι

γ.

διελθεῖν: δῖελθε

ἀναγκασθεῖεν: ἀναγκάσθητι

ἀντειπεῖν: ἄντειπε

λοιδορήσασθαι: λοιδώρησαι

Γ3 α.

i. τοὺς πολίτας: ἀντικείμενο στο ρῆμα κατεῖχον

ii. ἐν τοῖς σκιραφείοις: ἐμπρόθετος ἐπιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο στο ρῆμα διέτριβον

iii. ποιοῦντες: κατηγορηματική μετοχή, ως κατηγορηματικός προσδιορισμός στο εννοούμενο υποκείμενο οἱ νεώτεροι του ρήματος ἐφαίνοντο

iv. δυστυχεῖς: κατηγορούμενο στα αντικείμενα τοὺς εὐτραπέλους και τοὺς δυναμένους του (ενεργητικού δοξαστικού) ρήματος ἐνόμιζον

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019
Β' ΦΑΣΗ

E_3.ΑΡΛ2Α(α)

β.

Ἄπερ ἐκεῖνοι γινώσκοντες ἀμφοτέροις κατεῖχον τοὺς πολίτας, καὶ ταῖς τιμωρίαις καὶ ταῖς ἐπιμελείαις: Κύρια ἢ ανεξάρτητη πρόταση κρίσεως. Ἡ αναφορική αντωνυμία «Ἄπερ» βρίσκεται στην αρχή της ημιπεριόδου και δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση. Μεταφραστικά ισοδυναμεί με δεικτική αντωνυμία.

γ

σεμνύνεσθαι: τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα ἐμελέτων, ταυτοπροσωπία

σκόπτειν: τελικό απαρέμφατο αντικείμενο στη μετοχή τοὺς δυναμένους (ετεροπροσωπία ως προς το υποκείμενο του ρήματος ἐνόμιζον)

δ.

τοῖς τοιούτοις: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στη λέξη συλλόγοις

Οι απαντήσεις στις γραμματικές και στις συντακτικές ασκήσεις δόθηκαν με βάση τα σχολικά βιβλία:

- «Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής», Μιχ. Οικονόμου
- «Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής» Α.Β. Μουμτζάκης